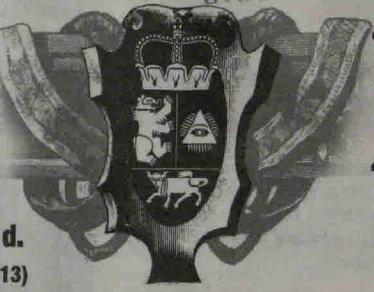

ŠIAULIŲ NAUJIENOS

2021 m. gruodžio 30 d.
Ketvirtadienis • Nr. 147 (19013)

NAUJIENOS

ŠIAULIŲ LAIKRĀSTIS

Kaina 0,70 Eur
Prenumeratoriams nuo 0,38 Eur

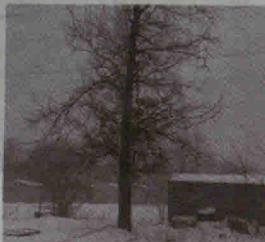
Leidžiamas nuo 1923 m. gruodžio 21 d. Pirmasis leidėjas – Jonas Šliūpas. www.snaujienos.lt

Pajamos

Kitąmet dides mažiausiai uždirbantį pajamas.

Įamžinimas

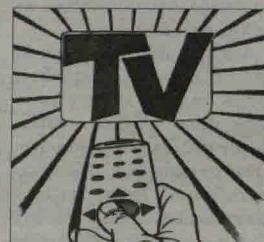
Apie dailininkės atminimo įamžinimą edukacine erdve.

Horoskopas

2022 metų horoskopas. Ko galime tikėtis kitais metais?

Mano TV

23 TV programos nuo šeštadienio iki penktadienio.

INFORMACIJA
INTERNETE IR TELEFONU

www.1551.lt

8 6900 1551

2 p. »

5-6 p. »

21 p. »

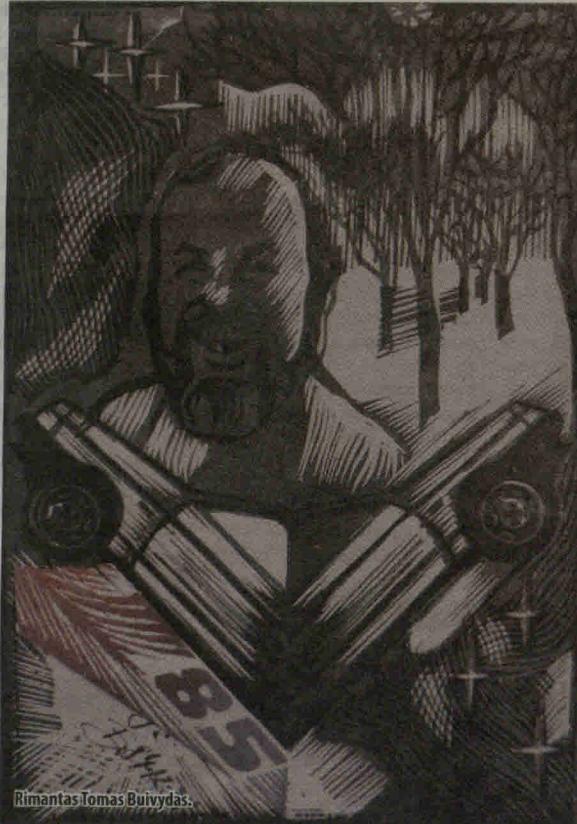
Priedas »

Atvirukas – mažosios grafikos istorijos liudijimas

Tradicija sveikinti savo artimuosius rašytais linkėjimais gimė dar gerokai prieš mūsų era: senovės egiptiečiai linkėjimus jvairiomis progomis rašė ant papiruso ritinių. Kompiuterinė epocha keičia mūsų švenčių tradicijas, vis mažiau sveikinimų siunciame paštu, nes elektroninės žinutės su paveikslėliais pas adresatą nuskrieja akimirksniu. Tačiau artėjant metų pabaigai dažnas iš vyresniųjų pavartome kažkada gautus sveikinimo atvirukus.

Miela prisiminti artimų žmonių žodžius, rašyse n. Rodos, kartu su atviruku, su palinkėjimu atkeliauja meili gerumo, draugingumo šiluma. Daugumojе kalėdinį ar naujametinių atvirukų tradiciniai vaizdeliai – žaismingi angelikai, žiburėlis užpustytos sodybos languose, eglutės šakelė. Kai kurie atvirukai kūrybiško žmogaus rankomis išpiešti, iškarptyti, išdailinti, tretieji – tikras meno kūrinys.

2 p. »

Rimantas Tomas Buivydas.

Autorius nežinomas.

Gerbiamieji „Šiaulių naujienu“ skaitytojai,

„Šiaulių naujienu“ redakcija sveikina jus su Naujaisiais metais, linki sveikatos, sėkmės ir atsisveikina.

Šiuo metu gruodžio 21-ają laikraštis „Šiaulių naujienos“ atšventė 98-ąjį gimtadienį. Per šiuos dešimtmiečius miesto laikraštis, ne kartą keitęs pavadinimus ir periodiškumą, informavo

apie jvairius politikos, ekonomikos, kultūros įvykius Šiauliuose ir šalyje, raše apie žymius šiauliečius.

Keitėsi santvarkos, politinė ir ekonominė situacija pasaulyje ir šalyje, keitėsi ir „Šiaulių naujienos“, jų skelbiama informacija. Laikraštis stengėsi pristaikyti ir prie naujovių – interneto technolo-

gijų: sukūrė internetinę svetainę www.snaujienos.lt.

Naujausios technologijos sudomino didžiąją dalį mūsų dienos ir padėkoti visiems, kurie buvote kartu su mumis – skaitytojų bei prenumeratorių skaičius émė labai mažėti. Be to, itin padidėjo laikraštio leidybos kaštai – „Šiaulių naujienos“ nebeatsiperka. Todėl

UAB „Šiaulių naujienos“ valdyba nusprendė nutraukti laikraščio leidybą nuo 2022 metų sausio 1 dienos ir padėkoti visiems, kurie buvote kartu su mumis – skaitytojų bei prenumeratore, rašėte, siuntėte nuotraukas – visus tuos dešimtmiečius.

Dėkojame jums. Pasikeitus ekonominėi situacijai, tikimės

sugržtī.

O tuos, kurie 2022 metams „Šiaulių naujiens“ užsiprenumeravote, kviečiame ateiti į Aušros al. 48, Prenumeratos skyrių darbo dienomis prieš tai paskambinus telefonu 52 38 44, atsiimti pinigų.

„Šiaulių naujienu“ redakcija

Atvirukas – mažosios grafikos istorijos liudijimas

Atkelta iš 1 p.

Teresė HOKIENĖ

info@snaujienos.lt

Šiais metais kalėdiniais atvirukais iš Petro Kaminsko kolekcijos galime grožėti Prisikėlimo aikštėje, o Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje lankytųjų dėmesio laukia Vaidoto Janulio surengta kalėdinė ir naujametinė atvirukų paroda. Taigi pats laikas jeje pasižvalgyti ir prisiminti šiek tiek atviruko istorijos.

Nuo asmeninio laiškelio iki meno kūrinio

Europoje rasti seniausi atvirukai pavyzdžiai priskiriami XIV–XV amžiam – tai buvo labai prabangūs, rankų darbo kūrinių ar vienetiniai medžio raižinių spaudai, kuriuos vieni kitiemis švenčių proga per pasiuntinius dovanojoti labai turtinių aristokratų. Seniausias žinomas tokio tipo atvirukas saugomas British Museum archyve Londone: pasak legendos, Orleano kunigaikštis Čarlzas ant atviruko paraše eiles savo mylimai žmonai apie 1415 metus ir per pasiuntinį išsiuntę iš London Tower'io, kuriamo tuo metu kaičio.

Tikroji atvirukų istorija prasidėjo 1869 metais Austrijos-Vengrijos imperijoje. Šios šalies pašto administracija priėmė sprendimą leisti susirašinėjimą ant nedidelii kortelių. Prancūzijos-Prūsijos karo metu kareiviai, rašydami atvirlaiškius artimiesiems, pradėjo juos puošti piešiniais, tad verslininkai susuko parūpinti kortelių su jau atspausdintomis iliustracijomis – taip atsirado pirmieji vaizdų atvirukai, kurių tobulinimui nėra ribų.

1895–1918 metų, laikotarpiu pripažinta atvirukų „aukso amžiumi“ – pradėta spausdinti jvairiausius atvirlaiškius ir atvirukus: sveikinimai, suvenyriniai, išdaigų ir nuotykiniai (su paslaptimi), informacinių ir humoristinių, etnografinių ir reklaminių, turinčių, istorinių, su meno kūriniais.

vaizdais ir reproductuojomis, žymiu politiku, literatūru, muzikų portretais. Populiarius buvo ir rankų darbo, jvairiomis dailės priemonėmis surinkti.

Pirmieji atvirukai Lietuvoje pradėti spausdinti 1875 metais, o 1890 m. pasirodė ir spalvoti atvirukai.

1904 metais Lenkijoje išleisti atvirukai su spalvotomis dailininko Antano Žmuidzinavičiaus paveikslų reprodukcijomis.

Vilniuje lietuviškų atvirukų leidybą ir prekybą organizavo Žymus Lietuvos kultūros mecenatas Petras Vileišis. Atvirukus savo iniciatyva kūrė ir spausdino Lietuvos menininkai: dailininkas, muziejininkas Tadas Daugirdas, akvarelininkas Antanas Jaroševičius, menotyrininkas Paulius Galautė, skulptorius Juozas Zikaras, Petras Rimša.

Pirmose Lietuvos dailės parodoje (1907–1914) šalia kitos atributikos išleisti ir fotootvirukai su dailininkų kūrinių reprodukcijomis (M. K. Čiurlionio, A. Žmuidzinavičiaus ir kt.). Paštu buvo siunčiami ir originalai – vienetiškai dailininko sukurti atvirukai. 2016 metais Druskininkuose, M. K. Čiurlionio memorialiniame muziejuje, buvo surengta atvirukų paroda.

Iš artimų žmonių gauti vaizdūs laiškeliai nebuvò išmetami, taip susidarydavo nedideli asmeninių atvirukų rinkiniai, kurie ne vienuose namuose išaugo į plačias kolekcijas. Emocinis susirašinėjimų ir atvirukų siuntimo poveikis psychologų dar neįtystinamas. Vienur brangi žmonių atvirukai būdavo išreminami, kurių saugomai šeimos albumuose, prieš keliis dešimtmečius buvo mada atvirukai apklijuoti lėmpų gaubtus, gaminti vazeles ar dežutes.

Popularėjant turizmu, paklausūs pasidare svečiose šalyse išsigyami atvirukai, jie dažnai perkami „sau, atmincią“, ypač rinkiniai – tarsi asmeninių vizuališčių atminties archyvai, pasakojantys apie aplankytus kraštus, miestus, paminklus, muziejus.

Atvirukų kolekcioneriai būrėsi į klubus, spausdinami specialūs filokartijos žurnalai, albumai. Bent dalį sukauptą turų galime išvesti parodose.

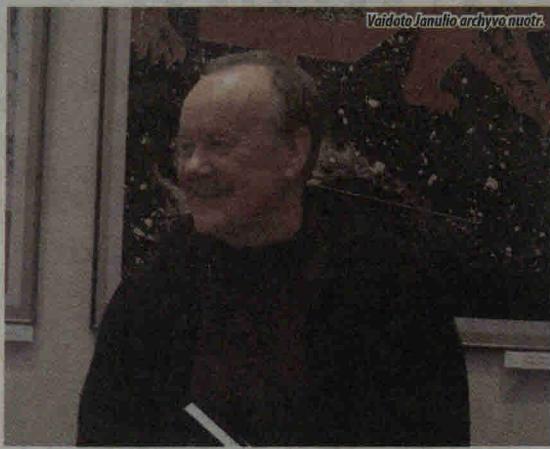
Atspindi menininkų techninius ieškojimus ir bendrystę

Šiaulietis prof. Vaidotas Janulis savęs nelaike kolekcininku, bet prasitaria namuose turis apie 50–60 ašočių. Daugiausia tai kurso draugų dovanos. Yra labai įdomių, vienetiškų. Eksponuoti jų nesiruošia, esą nedrausu būty, „konkuruoti“ su V. Valiušio keramikos muziejumi Utenoje.

Profesorius pasakoja, kad atvirukų paroda bibliotekos Menų ir muzikos skyriuje atsirado gana netiketai. Pervertė savo archyvus ir paaikiėjo, kad sukaupta per 70 naujametinių atvirukų „Sovietmečiu“ buvo tokia mada – dailininkai tarpusavy siuntinėdavo pačių siurtus atvirukus. Norsas pasveikinti bičiulį pastaruoju iš kitam svarbiu reikalui – parodyti savo technologinius bandymus. Tai dabar specialisto akimis galima įžvelgti maždaug dešimtmečio grafikos kaitą, – komentuoja V. Janulis.

Atvirukoose nebūtina ieškoti iprasto kalėdinės ar naujametinės simbolikos, retai kuriame rasi. Tai jaunu menininkų saviraiška, bandymas savaip interpretuoti zodiako ženklus, užkoduoti metus ar slaptas užuominas. Kai kurie vaizdai susiję su asmeninių įvykių, pavyzdžiu, Rimantas Buivydas atviruke išraižė savo namelį, kurį nesenai buvo pasiūtės. Kai kurie atvirukai sukurti ant nuotraukos, kiti – šiaip jaunaviškas pašmaikštavimas, yra ketės studentų sukurtų ofortų.

Didžioji dalis atvirukų kurta šilkografijos technika. Tapytojams, kaip Povilui Anikiniui, Gražinai Arlauskaitė-Vingrienei, pagal ju piešinius ir pasirinktas spalvas V. Janulis sako padėjęs sukurti tinklelius, atspaudus padaryti. O, tarkim, Edmundo Birgėlos darbuose iš karto atpažįstama tvirta grafiko ranka.

Vaidotas Janulis: „Šie atvirukai primena menininkų bendravimą, atskleidžia jų kūrybinius bandymus.“

jog akys – tai žuvys, nosis – pelė, plaukai – medžio šakos.

Kiekvienas atvirukas pažymėtas raidėmis PF. Tai prancūzų kalbos posakis „Pour Feliciter“, reiškiantis sveikinimą. „Kadangi iš mūsų mažai kas prancūzų kalba mokėmės, manydavome, kad tai angliskas posakis „Post Factum“, kitaip sakant, metai baigiasi“, – šypteli menininkas.

Atskiros analizės nusipelno užrašai atvirukoose. Ant kai kurių net viršutinėje dalyje užrašta „Su šv. Kalėdom ir Naujaisiais metais“, kai kuriuose – tik vidinėje pusėje. Pasak parodos sudarytojo, minėti Kalėdas, naudojti krikščioniškus simbolius – tai savotiška mano meto tylos rezistencijos forma. Ranka išrašyti linkėjimai trumpi, žaismingi, kartais bravūriski, labai asmeniški.

Atvirukų kolekcija apima laikotarpį iki 1990 metų. Paskui mada siuntinėti atvirukus émė blėsti. Juos nukonkuroavo elektroninė erdvė. Dabar mažai dailininkų atvirukus bekuria, nebent Vilniuje prie Šiuolaikinio meno muziejaus dar profesionalų sukurtų atvirukų galima išsigyti. Tad ši paroda – lyg mažytė grafikos istorijos atkarplė, pasakojanti apie nykstantį grafikos žanrą – atviruką.

Bibliotekos Meno ir muzikos skaitykloje

Paroda veiks nuo gruodžio 20 d. iki sausio 9 d.

Organizatorius: Šiaulių miesto savivaldybės bibliotekos Meno ir muzikos skaitykloje. Organizatorių SADM suraštystė saugomoje rekreacijos.

Aloyzas Rauklys.